

פניני הפרשה

• יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים •

© נייד: 052-7654216 © כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. © דוא"ל: 7654216@gmail.com

הזותרן מוגן מקנאה

בפרשתנו מספרת לנו התורה על אשר, שהתברך בעשירות מופלגת, ואף על פי כן היה רצוי לאחיו אשר לא קינאו בו ולא הביטו בו בעין רעה, כמו שכתוב "ולאשר אמר ברוך מבנים אשר יהי רצוי אחיו וטובל בשמן רגלו". והדבר מפליא, הרי דרך העולם לקנא בעשיר, כמו שאמר שלמה המלך בקהלת (ד, ד) "וְרָאִיתִי אֲנִי אֶת כָּל עֵמֶל וְאֶת כָּל כְּשָׁרוֹן הַמַּעֲשֶׂה כִּי הִיא קִנְאָת אִישׁ מִרְעֵהוּ גַם זֶה הֶבֶל וְרֵעוּת רוּחַ", א"כ איך ניצל מקנאת אחיו, והרי בגלל כתונת פסים נמכר יוסף למצרים?

עוד בגדולתו של אשר, מוסיף הרמב"ן, שנאמר עליו "ברוך מבנים", כי יבואו אל אשר מכל השבטים כדי לקנות שמן, ויהיו יהודה וישראל רוכלי בחטים ודבש וצרי וכל זמרת הארץ, ויביאו הכל וימכרו לו ויקנו ממנו השמן, ובזה יבורך מכל הטוב הנמצא בכל השבטים. עוד מסופר על אחד מבני אשר שבא למכור שמן, והקונים חשבוהו לאדם פשוט, אך כשהגיעו לביתו נוכחו לראות עושר מופלג המתבטא בשלחנות זהב, והיו ששה עשר עבדים שנשאו את השלחן. ונשוב אם כן לשאלה איך למרות כל זאת זכה אשר להיות רצוי לאחיו?

רבנו הספורנו חש בזה ואומר, כי אמנם יש חק שעל כל עשיר תהיה קנאת אחיו ושנאתם מצד מה, אבל אצל שבט אשר קרה ההיפך, כי הוא היה מוכר את שמנו בזול. ובתרגום יונתן בן עוזיאל מוסיף שהיה מספק מזון לאחיו בשנת השמיטה, כשלא היה זרע בארץ. הנדיבות המיוחדת שהיתה לאשר, זיכתה אותו להיות מבורך ורצוי לאחיו, כי הנתינה מולידה אהבה. אפילו שיש סיבות לקנאה ושנאה, כשיש מידת וותרנות זוכה העשיר גם לעושר וגם להיות אהוב על הבריות.

*

מסופר על רבי שלמה מזוויל שהיה נוהג בצניעות יתרה, ובכל זאת הגיע פעם יהודי וראהו מברך אנשים, והבין שנותנים לו כספים. החל הלה לבזותו ברבים ולצעוק ולגנות. אחרי שחזר לביתו, קרא הרבי לשמשו ואמר לו: "לך תברר היכן גר אדם זה, ותן לו מעטפה עם סכום כסף נכבד". לפליאת השמש, ענה הרב: "אדם זה אינו מכירני כלל, ואם הוא מבזה אותי ללא סיבה, אין זה אלא שחסר הוא כסף והוא מר נפש בגין כך. את זה אפשר לסדר בקלות על ידי שנשלם חסרונו". הגיע השמש לביתו של האיש ומסר לו את המעטפה מהרבי. והנה מיד שינה האיש את טעמו, הודה לרב ומפיו יצאו רק ברכות ותשבחות. כך בענוותנותו ונתינתו של רבי שלמה, האהיב עליו את הבריות.

מיעוט שחוק

פעם אחת ערך מרן ראש הישיבה רבנו הגדול זצ"ל מגבית לקראת ראש השנה, ואמר "וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים" ר"ת מאה. כל מי שתרום מאה או פחות או יותר, יבורך מן השמים. לאחר התפלה בא יהודי אחד ושאל את רבנו: "ואני שתרמתי חמשים ושנים שקלים, מה יהיה עלי?". נענה לו רבנו ואמר: "הלא חמשים פעמים שתים עולה מאה... .." (ע"פ "הרועה הנאמן").

עצה טובה

פרשת "וזאת הברכה" היא הפרשה האחרונה בתורה, ודוקא בה קיים יצר הרע המנסה להשכיח את קריאתה (בגלל שלא קוראים אותה בשבת רגילה). על כן, מומלץ לקבוע את קריאתה מדי שנה בשנה ביום הושענא רבה, בפרק הזמן שבין עלות השחר לתחילת תפילת שחרית.

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"כשיזכור אדם ענין המיתה ומה שעתיד לעבור עליו, יתעורר לשוב בתשובה ויתרחק מכל ענין עבירה".

("מגיד חדשות" ח"י עמ' תל"ז).

וטובל בשמן רגלו ברזל ונחושת מנעלך וכימיק דבאך (ל"ג' כ"ד וכ"ה)

יש לפרש בדרך רמז בהקדים מ"ש בחולין (דף כ"ד ע"ב): א"ר חנינא, חמין ושמן שסכתני אמי בילדותי, הם עמדו לי בזקנותי. ועוד אמרו שם: אמרו עליו על רבי חנינא שהיה בן שמונים שנה והיה עומד על רגלו אחת וחולץ מנעלו ונועל מנעלו. ע"כ. וזהו שאמר "וטובל בשמן רגלו" היינו שאם סך וטובל רגליו בשמן, אז "ברזל ונחושת" היינו שיהיה גבור וחזק כברזל ["ברזל ונחושת" רומז על הגבורה, כמ"ש רש"י כאן אלו גבוריהם של ישראל וכו' ע"ש] "מנעלך" היינו שיהיה כר' חנינא שיוכל לעמוד על רגלו אחת ולחלוץ מנעלו מרגלו השניה ולנועלו [א"נ י"ל "וטובל בשמן", אז "רגלו" לשון יחיד (ולא רגליו), היינו שיוכל לעמוד על רגלו אחת, "ברזל ונחושת מנעלך" היינו שיוכל לחלוץ ולנועל מנעלו ברגל השניה], "וכימיק דבאך" שע"י הסיכה בשמן, אז כימי נעוריק שאתה חזק כך גם בימי דבאך שהם ימי זקנותיך שהם דואבים זבים ומתמוטטים (עי' רש"י ות"י) תהיה חזק וכמ"ש בר' חנינא. (הרה"ג ר' רחביה חדוק שליט"א).

נקודת חן • עובדיה חן

החץ האחרון

זוהי ההרגשה שצריכה להיות בעת נעילת שער. כבר ירינו ארבעה חצים כנגד המקטרגים - ארבע תפלות התפללנו (ערבית שחרית מוסף ומנחה), שוענו, העתרנו והתחננו, ואין אנו יודעים אם פגענו. אולי לא התפללנו בכונה ראיה ורצויה. מי בטוח שתפלותיו התקבלו לרצון לפני אדון כל...

והנה מגיעה תפלת הנעילה. עתה, לא נותר בידינו כי-אם חץ אחד. כמה חיים תלויים בה, כמה יש לנו לכוון בה!

תפלת הנעילה הנועלת את היום הקדוש, נשגבה היא ביותר, עד שרבונו הרמח"ל (קצור הפניות) כותב כי ביד כל אדם להגיע בעת הזו לדרגה של אדם הראשון לפני החטא. נעילה - אותיות נעל-י"ה. הקדוש ברוך הוא נועל דלת בפני כל המקטרגים, ובשעה הנעילה הזו אפשר לפעל להסיר אותם, לבל יפריעו כל השנה.

בשעת הנעילה אנו נושאים עין מסלדים בחילה ומבקשים "המצא לנו מחילה". מלבד הפרוש הפשוט של מחילה וסליחה, אנו מבקשים גם שהקדוש ברוך הוא ימצא ויזמן לנו מחלה, כמו מחלת עפר וחתירה צדדית ונסתרת מעין כל המקטרגים, כפי שמצא למלך מנשה וקבל תשובתו.

בנבכי יער השורץ חיות רעות, תועה בדרך ציד חיות. בחרדה ובאימת מות, הוא מפילס דרכו, כשקשיתו נכונה בידו לקדם פני כל רעה.

לפתע פתאום נשמעת תנועה חריגה מבין העצים, אולי זה אריה, שמא זה דב... כמימן ורגיל מיד הוא משגר לעברו חץ, אך הדבר לא זז. ליתר בטחון הוא משגר אליו חץ נוסף לנודא חריגה, ומתקרב בזהירות ובשקט. אך אז הוא נוכח לגלות כי אין זה אלא שיח יבש.

והנה שוב הוא מזהה קול - הפעם מאחוריו! הוא מסתובב במהירות הבזק ומשגר חץ נוסף. החץ אויב בין עלי העצים. כנראה היה זה רשורש עלים ברוח.

ומה זה שם באפק? נראה כנמר אימתני... הוא יורה לשם חץ ומתקרב. מתברר, שזה סלע אפרפר.

לפתע נוכח לחרדתו שלא נותר בידו אלא חץ אחד, החץ האחרון.

ואז, נשמעת שאגה מקפיאת דם שאינה מותירה ספק. אריה אימתני בלע פעור מגיח לעברו...

לבו מחיש את פעימותיו. הוא מחזיק את הקשת, אווז בידו את החץ, ויודע כמה עליו להזהר בו, עד כמה חיי תלויים בחץ היחיד שבידו!

בטחון במעבר הגבול

אין מיתתו מיתת עולם... ועכשיו שמוליכים אותי לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים, שאם כועס עלי - כעסו כעס עולם, ואם אוסרני - איסורו איסור עולם, ואם ממיתני - מיתתו מיתת עולם... ולא אבכה?!"

"אמרתי לעצמי" סיפר "כעת אתה חושש מהמכס ודפיקות לבך גוברות. אך זכור - מחר אתה עומד לפני משפט נורא בהרבה. בתפלות יום הכיפורים תעמוד לפני מלך מלכי המלכים, ביום בו נגזר גורלו של אדם לחיים או למוות! **הפחד הגדול מהבורא -**

יפיג את הפחד הקטן מבשר ודם."

מצויד בביטחון ללא גבול, עבר את עמדת הגבול, כשהוא שליו ורגוע לחלוטין. המוכס שהתרשם מבטחונו העצמי, פנה אליו ושאל: "יהודי, לאן פניך מועדות?". רבנו השיב בשלוה: "למרסיי, להתפלל עם הקהילה ביום הכיפורים".

אחרי יומיים בשובו, עצרו אותו אנשי המכס. כדי לבחון את תגובותיו ושפת גופו, סנטו בו: "סידרת אותנו, אה?". רבנו לא התרגש ועשה עצמו כלא מבין את דבריהם, וכך חזר לביתו לחיים טובים ולשלום.

פעם העיד רבנו על עצמו שאינו ירא מאף אדם בעולם מלבד הקדוש ברוך הוא, והוסיף בהתרגשות: "כשפרפתי בין חיים למוות, מי עמד לי והחייה אותי? רק הקב"ה".

בצעירותו בשנת תשכ"ה, נסע מתונס לצרפת, כדי לשמש כחזן ביום הכיפורים. באותם ימים, החוק בתונס אסר בתוקף הוצאת מטבע חוץ אל מחוץ למדינה. אלא שעבור משפחתו היתה נסיעתו הזדמנות נדירה להעביר מעט ממון לצרפת, ואביו וסבו ביקשו ממנו להעביר עמו סכום כסף לצרפת.

רבנו נקלע למצוקה גדולה. "לא ידעתי מה לעשות", סיפר לימים. "מצד אחד - לא יכולתי לסרב לבקשת אבי וסבי. מצד שני - ידעתי שאם ישאלו אותי במכס, לא אוכל לשקר ולומר שאין ברשותי דבר. אני אגמגם, אתבלבל. **להוציא שקר מהפה - איני יכול!"**

מה עשה? בערב הנסיעה, פתח את הגמרא במסכת ברכות (דף כ"ח ע"ב), ושינן שוב ושוב את דבריו המפורסמים של רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו לפני פטירתו: "אילו לפני מלך בשר ודם היו מוליכין אותי... שאם כועס עלי - אין כעסו כעס עולם, ואם אוסרני - אין איסורו איסור עולם, ואם ממיתני -

הוא - היה אומר + ביאור אמדות והנהגות חז"ל על ידי הכרת אישיותם ואורח חייהם

רבי ישמעאל כהן גדול - דואג לכפרת עם ישראל

בכמה מקומות מצאנו שרבי ישמעאל היה רגיל להליץ טוב על ישראל ולדאוג לכפרתם, כמו שמסופר במסכת ברכות (ז' ע"א) שנכנס לקודש הקודשים ביום הכפורים להקטיר קטורת, וביקש מהקב"ה שיכפר על בני ישראל וינהיג אתם לפני משורת הדין. וכן מצאנו במשנה במסכת נגעים (פרק ב' משנה א'): "רבי ישמעאל אומר, בני ישראל, **אני כפרתן**". כמו כן, רבי ישמעאל הוא התנא שייסד והגדיר את "ארבעה חילוקי כפרה" שהם דרכי התשובה והכפרה (כמובא במסכת יומא דף פ"ו ע"א). וכן מצינו במדרשים שלימד זכות על ישראל בפני שר הפנים וכן שמיתתו המשונה כחלק מעשרה הרוגי מלכות היתה כדי שתעמוד זכותו לדורות (ראה באוצר מדרשים אייזנשטיין על עשרה הרוגי מלכות).

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז זצוק"ל

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: האם מותר לנשים לענווד תכשיטי זהב ביום כיפור?

תשובה: מותר, וכמ"ש התוס' (מגילה דף ל"א ע"א) בטעם קריאת פרשת עריות לפי שהנשים מקושטות וכו'.

שאלה: משנים קדמוניות היה המנהג אצלנו במושב לערוך הגרלה מדי שנה לכל ספרי התורה - איזה ספר יעלה בגורל להיות ספר כל נדרי, ספר ששי וכו'. אולם עם השנים נתרבו הספרים, ולפעמים יוצא שספר אחד עולה בגורל כמה פעמים ומנגד יש ספר שלא עלה מזה עשרים שנה. ועל כן רצינו לדעת האם לכבודו יש הצעה אחרת בבחירת ספר כל נדרי?
תשובה: אם יסכימו חברי הוועד להוציא ס"ת כל נדרי לפי תור כל שנה ולא בהגרלה - זה טוב מאד. כת"ר ישכנע אותם שבזה כל אחד יגיע תורו בתוך כמה שנים.

שאלה: לא נעלם מעיני כת"ר דעת הפוסקים שלא לקחת ספר תורה משוח לספר כל נדרי. והנה בס"ד בשנים האחרונות הוכנסו אצלנו כמה וכמה ספרים מהודרים, ועתה הנני נבון האם לא להוציא יותר את אותם ספרים משוחים או שיש להתחשב בבעלי הספרים שיפגעו מכך?
תשובה: כיון שצריכים לקחת ס"ת הכי מוגה לכל נדרי כמ"ש האחרונים, וס"ת משוח מצויים בו הרבה פיסוקים כידוע, לכן אין להוציא משוח לכל נדרי. ושיצא לספר ששי. ואם הדבר גורם למחלוקת וכו', שב ואל תעשה עדיף.

שאלה: האם ניתן לדלג ביום כיפור על קדושות "ובכן נקדישך מלך" שלפני קדושה או שחובה לאומרן או אולי חובה לדלג עליהן משום הפסק?
תשובה: אין חובה לדלג ולא לאומרן, אבל מצוה לאומרן. וכדאי שיאמר אותם הסומך ולא החזן.

שאלה: כיצד מוהל יכול לשטוף פיו לאחר המציצה בברית מילה הנערכת ביום הכיפורים?
תשובה: יש מתירין לעשות מציצה במקרה כזה בכלי. או לשטוף את הפה בידים רטובות מעט שלא יבלע כלום, או במגבונים רטובים.

שאלה: בברית מילה שחלה ביום כיפור, האם קוראים את הזוהר של ברית יצחק בליל כיפור?
תשובה: כדאי להקדים לילה לפני כן.

שאלה: כשהגיע זמן צאת הכוכבים בצאת כיפור ועדיין הציבור לא סיימו את הסליחות של נעילה, האם מותרים לעצור כדי לתקוע בשופר ולהמשיך לאחר מכן את הסליחות?
תשובה: מותר, אבל לא כדאי.

שאלה: ידוע שהסיבה שבמוצאי יום כיפור שחל בשבת אין מברכים על הבשמים כיון שאין נפש יתרה. אם כן קשה למה מודפס במחזורים בליל יום כיפור שחל בשבת לכוון לקבל נפש יתרה ב"בואי כלה" וכו'?
תשובה: יש נפש יתירה רוחנית ואין נפש יתירה גשמית. הרוחנית נזכרה באבן עזרא ורמב"ן (בראשית ב'), והגשמית נזכרה בפירש"י ביצה (דף ט"ז ע"א). [וע"ע במחזור איש מצליח ליום כיפור אחר פיוט "שמע קוליו"].

נר ה' נשמת אדם

לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט
להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו
לישועה והצלחת סלמן בן פרחיה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רחל בת מו"ל ע"ה
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ מרת עליזה חורי ע"ה
לישועת והצלחת דוד בן נעמי הי"ו